

Frågor och Svar - Införande av 15 minuters tidsupplösning som balansavräknings- och handelsperiod

Generella frågor

Fråga: Varför ska vi gå från 60 till 15 minuters tidsupplösning?

Svar: Enligt Balansförordningen (EBGL) ska 15 minuters avräkningsperiod för obalanser införas av systemansvariga för överföringssystem senast Q4 2020. Samtliga nordiska länder har sökt och fått uppskov av sina reglermyndigheter, Energimarknadsinspektionen i Sverige, till 22 maj 2023.

Fråga: Vilka nyttor innebär övergången till en kortare tidsupplösning?

Svar: Förordningen har föregåtts av omfattande kostnads/nyttoanalyser som visat betydande effekter för Europa med en gemensam tidsupplösning. Även för Norden har nyttoanalyser kommit fram till avsevärda nyttor när vi går över till 15 minuter.

När alla europeiska länder har samma avräkningsperiod för obalanser är det möjligt att utbyta balansenergi med fler länder än idag vilket gynnar konkurrensen och bör generera lägre kostnader för stödtjänster. Det kommer också ge lägre kostnader pga minskning av de strukturella obalanser vi har runt timskiften. Effekterna av mer väderberoende produktion hanteras på ett bättre sätt vilket kommer förbättra frekvenskvaliteten och därmed driftsäkerheten. En kortare tidsupplösning stödjer också en marknadsdesign som uppmuntrar förmåga till flexibilitet, något som kommer bli mer och mer viktigt när vi ställer om, och bör ge samhällsekonomiska effekter.

Fråga: Vad innebär det att vi går över till 15 minuters tidsupplösning?

Svar: Svenska kraftnät samt Statnett (Norges motsvarighet) har gjort bedömningen att utifrån EU-förordningen behövs 15-min upplösning på åtminstone en av marknadsplattformarna samt att balanseringsmarknader stöder 15-min för att kunna implementera 15-min avräkningsperiod för obalanser.

- 15 minuters produkter på intra dag-marknaden – MTU (Market Time Unit). Behövs för att balansansvariga ska kunna handla sig i balans med samma upplösning som avräkningsperioden. 15 minuters produkter på dagen före-marknaden är inget krav för 15 min ISP
- 15 minuters produkter på balanseringsmarknader – MTU. Behövs för att prissätta balansenergi med samma upplösning som avräkningsperioden
- 15 min avräkningsperiod för obalanser (via eSett) – ISP (Imbalance Settlement Period). Beräkningen av en balansansvarigs obalanser behöver ske med 15-min upplösning

- 15 min mätning. Förenklat kan man säga att uppmätta energier behöver ha samma upplösning för att balansavräkningen ska fungera korrekt

Fråga: Hur ser tidplanen ut?

Svar: Måldatum för övergången är 22 maj 2023. Då kommer 15 minuters marknadsenhet att vara implementerat på intradagmarknaden. Tyvärr kommer det inte vara möjligt att implementera 15 min på DA marknaden vid samma tidpunkt. Datum för DA är inte slutgiltigt bestämt men det lutar mot Q1 2024.

Fråga: Hur påverkas branschen?

Svar: En stor del av branschen påverkas av övergången. Aktörer i rollerna balansansvariga, elnätsägare och elhandelsföretag behöver anpassa processer, avtal och IT-system för att kunna hantera 15 minuter. En del av aktörerna behöver kanske också anpassa affärsmodeller. Vad gäller IT-systemen så torde det vara den största kostnadsdrivaren och här handlar det både om uppdateringar för att hantera den nya tidsupplösningen men också kostnader för IT-infrastruktur såsom lagring och processorkraft för att kunna hantera kraftigt ökande dataflöden när mätdata på 15 min ska hanteras.

Elnätsägare behöver i tillägg till det byta ut eller konfigurera om en del av sina mätare för att kunna hantera och skicka mätvärden på 15 min. Vad gäller de mest kostsamma mätarna såsom mätare i gränspunkter och mätarna hos stora producenter så har majoriteten av dessa mätare redan möjlighet att hantera 15 min mätvärden.

Vad gäller mindre mätare såsom mätare i privata hushåll så pågår utbyte och konfigurering av mätare och många nätägare är redan klara med sina byten. Majoriteten av mätare är dock månadsmätta och schablonavräknade och de kommer fortsätta göra det och påverkas inte.

Fråga: Vad är NBM (Nordic Balancing Model)?

Svar: För att vi ska kunna ansluta oss till de europeiska marknaderna och harmonisera vårt sätt att arbeta med kraftsystemet krävs stora förändringar i hur vi balanserar vårt gemensamma nordiska kraftsystem. Med anledning av detta startades för några år sedan det nordiska balanseringsprogrammet, NBM, med syfte att etablera en ny modell för balansering av det nordiska kraftsystemet. NBM är ett gemensamt program mellan de fyra nordiska TSO:erna; Svenska Kraftnät i Sverige, Energinet i Danmark, Fingrid i Finland och Statnett i Norge. Ett av initiativen inom ramen för NBM är övergången till 15 minuters tidsupplösning.

Fråga: Vad betyder MTU och ISP?

Svar: MTU står för Market Time Unit eller handelsenhet på svenska. Handelsenhet används på våra olika marknader, dagen före eller day ahead, intradag eller intraday continuous

På Dagen före-marknaden (DA - Day Ahead) köper och säljer aktörer energi i en stängd auktion för kommande dygn. Köp- och säljordrar matchas och tar hänsyn till de begränsningar för utbyte mellan elområden som finns

På Intra dag-marknaden (ID - Intraday, IDC - Intra day continuous) köper och säljer aktörer energi under driftdygnet i en kontinuerlig handel

På Balansmarknaden levererar aktörer stödtjänster (reglering av produktion och/eller förbrukning) till Svenska kraftnät för att hjälpa till att balansera systemet. Ex mFRR (manual Restoration Reserve). Priset på balansmarknaden används i balansavräkningen för att prissätta de balansansvarigas obalanser.

ISP betyder Imbalance Settlement Period eller avräkningsperiod för obalanser på svenska.

Balansavräkningen ska säkerställa att balansansvariga hålls ekonomiskt ansvariga för de obalanser de har orsakat. En balansansvarigs obalans är lika med skillnaden mellan uppmätt förbrukning, produktion och genomförd handel.

Fråga: Hur involveras branschen i förändringen?

Svar: Vi från Svenska kraftnät vill gärna ha ett nära samarbete med branschen och bjuda in till involvering och dialog. Det kommer vara av avgörande betydelse för om vi får en framgångsrik implementering av den här förändringen.

Vi har tillsatt en referensgrupp med representation från de närmast berörda aktörerna i rollerna nätägare, elhandelsföretag och balansansvariga. Det är ca 15 deltagarna och vi möts med ca 1-2 månaders mellanrum. Deltagarna är tillsatta genom branschföreningen Energiföretagen.

Utöver detta kommer ett antal webinarer att erbjudas. Mer information om det på vår hemsida.

Fråga: Var kan jag hitta mer information om 15 minuter?

Svar: Vill man läsa mer om 15 minuter så finns information på vår hemsida www.svk.se/15minuter.

Fråga: Om jag vill komma i kontakt med projektet på Svenska kraftnät, hur gör jag då?

Svar: Maila på 15minuter@svk.se. Någon av oss i projektet svarar på era frågor.

Fråga: Finns det några nackdelar med 15 min?

Svar: Den europeiska kostnadsnyttoanalys som genomfördes innan EU-förordning beslutades visar på en nettovinst samhällsekonomiskt inom Europa med införande av gemensam tidsperiod för upplösningen på balansavräkningen. Även en nordisk kostnadsnyttoanalys har genomförts vilket visade på en samhällsekonomisk nytta även på nordisk nivå.

Fråga: Aspekten sommar-/vintertid, hur är tankarna där? Med tanke på en europeisk marknad i framtiden

Svar: Antagligen kommer avräkningen på marknaden ske i UTC+0

Fråga: Finns det någon planerad informationskampanj till allmänheten från Svenska kraftnät, regeringen eller Ei? Angående införande av 15 min.

Svar: Arbete pågår i Svenska kraftnäts projekt att ta fram en förändringslednings- och kommunikationsplan och mer info kommer om detta. Vad gäller information från Ei och regering vet vi inte ännu men diskussioner ska starta

Regelverket – Mätförordning och Mätföreskrifter

Fråga: Krävs uppdateringar i regelverket för införandet av 15 minuter?

Svar: Ja, uppdateringar krävs i mätförordning och föreskrifter. Mätförordningen, och det förslag till uppdatering som Svenska kraftnät tagit fram, är ute på branschremiss till mitten på november. Det är departementet som ansvarar för att hantera inkomna remissvar och, vid behov, göra justeringar av förslaget. Sedan är det upp till regeringen att besluta. Energimarknadsinspektionen ansvarar för föreskrifterna.

Fråga: När kommer uppdaterad mätförordning och mätföreskrifter?

Svar: Vi gör allt vi kan för att skynda på detta arbete och ser helst att de beslutas så snart det bara går. Det är dock regeringens ansvar att ta fram och besluta om ändringar i mätförordningen. Vi har förståelse för att det kan bli utmanande om regelverket blir försenat.

Fråga: Vad händer om regelverket blir försenat?

Svar: Det behövs ett beslutat regelverk för att vi ska kunna genomföra övergången till 15 minuters tidsupplösning. Det är dock regeringen som ansvarar för att justeringarna av mätförordningen beslutas. Vi kan bara rekommendera branschen att förbereda sig så gott det går.

Mätning

Fråga: De nya funktionskraven på mätare träder i kraft 2025, varför görs inte övergången till 15 minuter i anslutning till det?

Svar: Enligt Balansförordningen (EBGL) ska 15 minuters avräkningsperiod för obalanser införas av systemansvariga för överföringssystem senast Q4 2020. Samtliga nordiska länder har sökt och fått uppskov av sina reglermyndigheter, Ei i vårt fall, till 22 maj 2023. Innan beslutet togs om att söka uppskov till 2023 konsulterades branschen och inga större hinder framkom då. Samtliga nordiska länder går över till den nya tidsupplösningen samtidigt.

Fråga: Kommer all avräkning som idag sker på timme att övergå till 15 minuter?

Svar: Svenska kraftnät har tagit fram ett förslag på uppdatering av mätförordningen som departementet har skickat ut på branschremiss. Viktigt att

notera är att detta är Svenska kraftnäts förslag och kan komma att justeras av departementet innan det beslutas. Svenska kraftnäts förslag innebär följande:

1. Förbrukningsprofil ska beräknas med 15 minuters upplösning
2. Gränspunkt ska mätas med 15 minuters upplösning
3. Inmatningspunkt (produktion) ska mätas med 15 minuters upplösning
4. Uttagspunkt (förbrukning) som inte ingår i en förbrukningsprofil ska mätas med:
 - a. 15 minuters upplösning om mätaren inte omfattas av funktionskraven
 - b. 15 minuters upplösning om mätaren omfattas av funktionskraven och uppfyller kraven
 - c. 60 minuters upplösning om mätaren omfattas av funktionskraven och inte uppfyller kraven. Detta är en övergångsregel som upphör den 1 januari 2025
5. Rapportering av mätvärden ska ske med 15 minuters upplösning för de mätpunkter som omfattas av förslaget. Detta gäller även de mätpunkter som fortsatt får mätas med 60 minuters upplösning
6. Uttagspunkt (förbrukning) som ingår i en förbrukningsprofil omfattas inte av förslaget

De föreslagna ändringarna i mättningsförordningen föreslås träda i kraft den 1 april 2023.

Fråga: Hur ska de som idag begärt timvärden enligt ellagen mätas från och med 1 april 2023?

Svar: Om mätaren uppfyller funktionskraven och därmed kan hantera 15 minuters upplösning ska mätningen ske med 15 minuter, annars 60 minuters upplösning. Dock ska rapporteringen ske med 15 minuters upplösning.

Fråga: Kommer det att finnas gränser för leverantörer att förhålla sig till vid begäran på timavräkning? Det finns några aktörer som alltid begär alla sina tagna anläggningar som timavräknade och det oftast är mycket små anläggningar tex lägenheter. Känns väldigt onödigt att inlemma dessa 60 minuters avräkning och än mindre i 15 minuters. Detta hoppas man på en reglering så vi kan minska inflödet av extremt små anläggningar i tim-/15 minuters avräkning.

Svar: Möjligheten att begära timmätning för kunder upp till och med 63 A säkring regleras via Ellagen. Svenska kraftnäts förslag berör endast mätförordningen och påverkar därmed inte denna möjlighet. Om mätaren uppfyller funktionskraven kommer mätaren att behöva mäta med 15 min upplösning.

Fråga: Hur blir det för de nätägare som inte är klara med sina mätarbyten innan 22 maj 2023? (Med åtanke på komponentbrist och liknande)

Svar: Under förutsättning att Svenska kraftnäts förordningsförslag beslutas blir detta i så fall en fråga för Energimarknadsinspektionen i rollen som tillsynsmyndighet.

Fråga: Kommer mikroproduktionskunders förbrukning mätas med 15 minuters upplösning?

Svar: Ellag och mätförordning tar inte hänsyn till om det är en mätare för både produktion och förbrukning men om Svenska kraftnäts förslag går igenom innebär det i praktiken att förbrukningen kommer mätas med samma upplösning som produktionen, alltså 15 minuter.

Fråga: Är alla kunder möjliga att mäta på 15 minuter 2025 och försvinner schablonhanteringen då?

Svar: Ja, om Svenska kraftnäts förslag antas kommer alla kunder kunna mätas med 15-min upplösning från 2025. Schablonhanteringen regleras dock via ellagen och hanteras därmed inte i det förslag Svenska kraftnät tagit fram för uppdaterad mätförordning. Det innebär att ellagen måste ändras för att schablonhanteringen ska avvecklas.

Fråga: Är inte i förlängningen månadsmätning i strid med intentionerna i EUs regelverk om efterfrågeflexibilitet?

Svar: Detta är en rimlig tolkning, men det krävs ändring i ellagen för att göra förändringar avseende schablonhanteringen. Med tanke på att funktionskraven gäller från och med 2025 är det inte troligt att månadsmätning försvinner innan detta datum.

Elmarknaden

Fråga: ”Har ni någon idé om när kapacitet kan/ska lämnas med 15 minuters upplösning för tex intradag-handel?

Svar: Den 22 maj 2023 går intradag-marknaden över till 15 minuters upplösning och då kommer TSO:er tilldela kapacitet till marknaden med 15 minuters upplösning.

Fråga: Kan en NEMO välja 15 minuters uppdelning i DA tidigare eller senare än vad som anges i den tidplan som presenterats?

Svar: I Norden planeras en gemensam övergång till 15-minuters upplösning för dagen före-marknaden. Det kommer troligtvis inte vara möjligt för en NEMO att erbjuda en sådan produkt innan dess.

Fråga: Varför går inte dagen före-marknaden över till 15 minuters upplösning vid samma tidpunkt som intradag-marknaden? Det blir ju extremt mycket mer jobb för producenter och konsumenter med varierande last över dygnet att varje dag behöva handla på intradagsmarknaden för att hamna i balans.

Svar: Svenska kraftnät vill att dagen före-marknaden ska övergå till 15 minuters tidsupplösning så snart som möjligt men införandet är komplext och inte möjligt att säkerställa till den 22 maj 2023.

Fråga: Varför följer dagen före-marknaden inte samma struktur som intradags-marknaden? För producenter med planerbar last varierande över dygnet (exempelvis kraftvärmeverk som går upp på dagen då priserna blir högre) vill man anmäla sig i balans direkt för dagen-före marknaden. Att skapa en obalans som måste handlas i balans för att man vill att fler ska handla på intradagsmarknaden skapar ju snarare en volatilitet.

Svar: Vi förstår detta behov, men införandet är komplext och det är inte möjligt att implementera 15 minuters handelsperiod på dagen före-marknaden vid samma tidpunkt. Svenska kraftnät vill att dagen före-marknaden ska övergå till 15 minuters tidsupplösning så snart som möjligt men är inte möjligt att säkerställa till den 22 maj 2023.

Fråga: Finns kanske risk att man väntar med sin DA-handel till första ID-auktionen är igång med 15-min om det sker innan 15-min införs på DA.

Svar: Det är möjligt att vissa aktörer väljer detta förfaringsätt. Dock är Go-live datum för 15 min intra dag auktioner är inte fastställt.

Stödtjänster för balansering

Fråga: Innebär övergången till 15 minuters handelsperiod att systemtjänster så som FCR och dylikt också kommer att köpas på 15-min-upplösning?

Svar: mFRR kommer gå över till 15-minuters upplösning, angående FCR arbetar Svenska kraftnät med att analysera påverkan av införande av 15-min för intra day, balanseringen och balansavräkningen. Svenska kraftnät kommer informera branschen framöver vad som kommer att gälla kring FCR.